

HET KOLONIAAL WEEKBLAD

ORGAAN DER VEREENIGING

OOST EN WEST

„Het Koloniaal belang is een algemeen Nederland'sch belang“.

Opgericht door Kolonel G. E. V. L. van Zuylen, 21 Maart 1900.

KANTOREN:

HOOFDBESTUUR HEULSTRAAT 17, DEN HAAG.
INLICHTINGDIENST TELEFOON 4519.

KOLONIAAL ARBEIDS- EN INFORMATIE-BUREAU „OOST EN WEST“:
TIJDELIJK HEULSTRAAT 17, DEN HAAG, TEL. 4519.

MEDEDELINGEN of INGEZONDEN STUKKEN moeten worden geadresseerd „aan de Redactie-Commissie“, en gezonden aan de Presidente: HEERENGRACHT 7, DEN HAAG.

Voor Administratie en Verandering van Woonplaats wende men zich tot den Administrateur: HEULSTRAAT 17, Tel. 4519.
Voor Advertentiën tot de DRUKKERIJ TEN HAGEN, NOBELSTRAAT 20. Telefoon intercomm. 2793, beiden DEN HAAG.

CORN. DE JONG ATELIER VOOR MODERNE FOTOGRAFIE Zeestraat 63 :: Den Haag :: Tel. 6038

INHOUD: Yuan-Shih-Kai, Keizer van China. — Uit de Oost-Ind. Mail. — Suriname. — Curaçao. — Wat de Inlander zegt. — Wat de Chinees vertelt. — Van Vreemde Koloniën. — Oost- en West-Ind. Lit.-overzicht. — Leestafels. — Med.

Yuan-Shih-Kai, Keizer van China.

Wat reeds lang werd verwacht, is thans geschied; de President der Chinese republiek heeft zich, na herhaald aandringen van den Raad, bereid verklaard het Keizerschap te aanvaarden.

Feitelijk is hierdoor aan den bestaanden toestand niets veranderd, want President Yuan-Shih-Kai was met een macht bekleed, even groot als in vroeger jaren de Keizers bezaten. Het verschil ligt slechts in de titulatuur.

Juist met dit verschil zal het echter de vraag zijn, of de Chinese revolutionairen zich deze versterking van hunne toekomstdroomden zullen laten welgevalen. Verschillende onlusten in Midden en Zuid-China, van min of meer ernstigen aard, zijn reeds veroorzaakt door gisting onder die revolutionairen. Men kan echter veilig aannemen, dat een zoo schrandere staatsman, als Yuan heeft getoond te zijn, wel alle moeilijkheden heeft gewikt en gewogen, alvorens hij tot dezen stap overging en tot de slotsom is gekomen, zich tegen alle gebeurtenissen opgewassen te gevoelen, anders ware hij er zeker niet toe overgegaan.

Wellicht zal menigen er belang in stellen na te gaan, welke rol de nieuwe Keizer in het Chineesche Rijk heeft gespeeld, daarom deel ik de voornaamste gebeurtenissen uit diens leven hier mede:

Yuan-Shih-Kai is een reus, een reus van de gedachte en van de daad. Steeds heeft hij tot China's meest verlichte mannen behoord en tot het vooruitstrevende element.

Hij is geboortig uit de provincie Honan, waar zijn ouders tot den goeuden boerenstand behoorden en zuiver van Chineeschen stam.

Uit zijn jeugd weet men, dat hij leergierig was als maar weinigen zijn. Toen zijn opvoeding was voltooid, stonden hem dan ook de beste getuisschriften ten dienste.

Nu wil dit nog niet zeggen, dat de algemeene kennis, die hij toen vergaard had, bijzonder groot was, daarvoor laat het onderwijs in China — vooral uit die dagen — te veel te wenschen over. Men leerde er de jeugd voornamelijk de klassieken en het maken van opstellen daarover. Aan onderwijs in vreemde talen werd niet gedacht.

Tengevolge daarvan spreekt dit staatshoofd slechts de taal van zijn land en heeft hij buitenlandsche staatsinrichtingen en andere belangrijke onderwerpen slechts kunnen bestudeeren uit boeken, in die taal overgebracht. Ook heeft hij nimmer de grenspalen van zijn land overschreden. Dat hij, niettegenstaande zijn gebrekkige opleiding, het tot zulk een hoogte heeft gebracht, pleit voor zijn scherp verstand.

Zijn eerste opleiding in staatsmanschap ontving hij van den grooten Li-Hung-Chang, onder wien hij als jongeling heeft gewerkt. Door diens voorspraak steeg hij snel op de ambtelijke ladder, zóó zelfs, dat hij de aandacht trok van Keizerin Tse-Hsi, de weduwe van Keizer Hsien-Feng, die van 1860, het sterfjaar van haar man, tot aan haar dood, in November 1908 — slechts enkele jaren uitgezonderd — het Rijk heeft bestuurd, eerst als regentes over haren minderjarige zoon en na diens dood als regentes over Keizer Kwang-Hsi, haar neef. Wel heeft zij dezen, toen hij meerderjarig was in het jaar 1889, zelf de teugels van het bewind in handen gegeven, maar in het jaar 1898 hem weder onder haar voogdij heeft gesteld en in zijn naam geregeerd tot aan haar dood.

Deze Keizerin, die evenals Napoleon, in korten tijd de menschen wist te doorgroenden en naar waarde te schatten, merkte Yuan-Shih-Kai's organiseerend talent op en benoemde hem in 1886 tot Commandant-generaal van de noord-divisie van het leger, welke in Tschili, de hoofdprovincie, lag.

Aan het hoofd van die divisie heeft hij met de grootste

toewijding gearbeid aan haar verbetering, hij liet zich door Duitsche officieren les geven in de krijgsmanskunst en wist te bewerken, dat Duitsche officieren bij zijn divisie gedetacheerd werden tot het geven van onderricht.

In enkele jaren reeds muntte deze uit boven alle andere, in grootere geoefendheid en betere bewapening; welke reputatie zij heeft behouden tot op dezen dag.

In het jaar 1898 brak een zeer moeilijke tijd aan voor haren commandant. Toen werd hij gedwongen partij te kiezen tusschen de Keizerin-weduwe, die hem had aangesteld en Keizer Kwang-Hsi, die toen zijn macht wilde laten gelden. Deze gelastte hem n.l. met zijn divisie op te rukken naar Peking en aldaar de Keizerin, die zich veel meer met de staatszaken bemoeide dan hem lief was, gevangen te nemen. Dit bevel nu heeft Yuan-Shih-Kai niet volvoerd; had hij het gedaan, dan zou een burgeroorlog er zeker het gevolg van zijn geweest. In plaats daarvan, rapporteerde hij den hem opgedragen last aan zijn chef, den onderkoning van Tschili, en vroeg diens bevelen. Deze ontdekte 's Keizers plan aan de Keizerin-weduwe, en zij voorkwam den Keizer, door dezen gevangen te nemen.

Van dien tijd af heeft zij, hoewel de Keizer in schijn nog steeds met het gezag bleef bekleed, in diens plaats geregeerd. Nu steeg ook Yuan meer en meer. De Keizerin werd op aandringen van Duitschland genoodzaakt Li-Pinghen te ontslaan als onderkoning van de provincie Shantoeng, toen daar Duitsche zendelingen waren vermoord. In diens plaats benoemde de Keizerin Yuan-Shih-Kai.

Zijn voorganger is de man, die in hoofdzaak aansprakelijk gesteld moet worden voor de „boksersonlusten“. Deze was een aarts-conservatief en behoorde, zooals trouwens de meeste conservatieven, tot de Mandsjoe-partij, die van 1646 af, toen de Mandsjoe-dynastie „Ta-Tsjing“ op den troon is gekomen, immer een bevoorrechte positie heeft ingenomen, opgetreden is als de overheerschende partij, en van vooruitgang, welke daaraan zeker een eind zou maken, niet veel wilde weten.

In China is eeuwenlang een afscheiding blijven bestaan tusschen Mandsjoe's en de overige volksstammen, waarvan de voornaamste zijn: Chineezen, Tibetanen en Mongolen.

Hoe meer China is „ontwaakt“, hoe meer men er is gaan inzien, dat aan de bevoorrechte positie van één stam een eind moest komen. Keizerin Tse-Hsi heeft alreeds gedeeltelijk gebroken met dat oude systeem, want zij koos tot hare raadslieden ook mannen van anderen stam, terwijl zij zich de diensten van behoudende zoowel als van vooruitstrevende mannen verzekerde.

De groote mislag in het leven dezer merkwaardige Keizerin had in 1900 plaats, haar felle vreemdelingenhaat was er de oorzaak van. Gedurende haar leven had zij van die vreemdelingen slechts daden van geweld en roof gezien. Engeland, Frankrijk en Duitschland hadden in dien tijd, om beurten, om de een of andere gezochte reden, belangrijke stukken van haar land in bezit genomen. Was het dus wonder, dat zij zich door de leiders der „boksers“ liet overtuigen, dat zij in staat waren voor goed het land van vreemdelingen te zuiveren?

Toen de bokser-onlusten uitbraken, ging zij er met hart en ziel in op. Zij zond geheime edicten naar de verschillende onderkoningen, met last alle vreemdelingen in hun gebied te doden.

In dien tijd bleek Yuan-Shih-Kai's doorzicht en moed. Hij en met hem nog eenige mannen, voorn. van Chineeschen stam, waren overtuigd, dat de opvolging van dit bevel China's val zou zijn. In plaats van de vreemdelingen te doden, hebben zij ze in hun provinciën beschermd tegen de woede van het gepeupel. Om dit te kunnen doen, wendden zij voor, dat de Keizerin nimmer een dergelijk bevel geven kon hebben en zonden zij boden naar Peking, om zich daarvan te overtuigen; tevens gaven zij, om tijd te winnen, dien boden last, zoo lang mogelijk onderweg te talmen.

Het lijdt echter geen twijfel, dat, indien de „boksers“ overwonnen hadden, die groote mannen hun vaderlandlievende daad met den dood zouden hebben moeten bekopen.

Toen daarentegen de vreemdelingen allerwege meester waren in het land, is deze daad van grooten moed der Keizerin van enorm voordeel geweest; toen toch kon zij ontkennen, ooit zulk een last gegeven te hebben.

Uit den aard der zaak stegen deze mannen nu zeer in macht en aanzien. Yuan werd benoemd tot onderkoning van Tschili; hij prijkte spoedig met het gele vest en de pauwenveer, terwijl hij in de hoogste staatscommissies werd benoemd. Van nu af aan werd hij de rechterhand der Keizerin.

Toen, na den Russisch-Japanschen oorlog, China's zelfvertrouwen weer ontwaakte, doordat in dien oorlog gebleken was, hoe na behoorlijke voorbereiding een Aziatisch volk zich met een Westersche mogendheid kan meten, was het deze staatsman, die het initiatief nam tot hervormingsvoorstellen voor het leger, die door zijn invloed werden aangenomen.

In die dagen is men begonnen met de reorganisatie van het geheele Chineesche leger. Ook het onderwijs werd door Yuan ter hand genomen. Verbazing wekt wat hij o.a. in zijn eigen provincie daarvoor heeft gedaan. In enkele jaren zijn alle bestaande scholen door hem hervormd, duizenden nieuwe opgericht, waar nu onderwijs in de moderne leer-vakken wordt gegeven, terwijl op de hogere scholen zelfs de vreemde talen worden onderwezen.

Al deze hervormingen waren goedgekeurd door de Keizerin, die had ingezien, dat China zich moest hervormen, wilde het de plaats innemen onder de volken der aarde, waarop het door zijn grootte en bevolkingsdichtheid recht heeft. In de laatste jaren van haar regeering heeft zij dan ook hervorming op hervorming ingevoerd. Steeds was bij dat werk Yuan haar rechterhand en hij is dat gebleven tot aan haar dood, 14 November 1908.

Zooals men weet, is ook de Keizer op dien datum gestorven en werd hij opgevolgd door „Pu Y“, den oudsten zoon van zijn jongeren broeder, onder het regentschap van diens vader, prins Chün. Kort en tijd nadat deze het bewind had aanvaard, gaf hij Yuan om redenen van gezondheid, zooals het heette, ontslag uit al zijn waardigheden en ambten.

Vermoedelijk is het feit, dat deze eertijds het bevel van 's Regenten broeder niet had opgevolgd, aan dit besluit niet vreemd. Daarbij kwam, dat de Regent vóór alles een Mandsjoe-Prins en Yuan een Chinees is.

Hoe het zij, deze daad is de grootste mislag geweest, dien de Regent heeft begaan, want daardoor krenkte hij de gansche Chineezen-partij, die het grootste vertrouwen in den ontslagen staatsman stelde. Daarenboven smeulde het reeds lang in het groote Rijk, en deze daad gaf nieuw voedsel aan de vlam. Slechts een krachtig bestuurder had door wijs beleid wellicht een botsing kunnen voorkomen. Met hoeveel goede voornemens de Regent ook bezield moge zijn geweest, kracht ging er niet van hem uit. Had hij echter Yuan tot raadsman gekozen, dan zou het in China nimmer tot zulk een crisis zijn gekomen. In plaats daarvan heeft hij voornamelijk gesteund op de Mandsjoe-partij. Deze partij heeft daarvan gebruik gemaakt, om zooveel mogelijk haren vroegeren invloed te herwinnen. Vele hooggeplaatste Chineezen werden in dat tijdperk door Mandsjoe's vervangen en vele misbruiken, die reeds waren afgeschaft, slopen langzamerhand opnieuw binnen.

In het meer en meer ontwakend China is, als gevolg daarvan, de haat tegen al wat Mandsjoe was, weer opgelaaid, als nimmer te voren, en die haat heeft zich zelfs tegen den Keizer, „den Zoon des Hemels“ gericht. Twee honderd zes en zestig jaar van onderdrukking zijn noodig geweest, om de onschendbaarheid van dezen heiligen persoon te breken.

Men weet, dat, toen de revolutie steeds meer de dynastie bedreigde, de Regent zich om hulp heeft gewend tot den eenigen man in zijn rijk, die mogelijk het dreigende gevaar nog af kon wenden, maar zelfs Yuan is niet in staat geweest de ontrouwing van het Godenkind te verhinderen. De algemeene haat tegen de Mandsjoe-partij was te groot. Dat Yuan zijn best heeft gedaan om het te verhinderen, vindt vermoedelijk zijn oorzaak in zijn overtuiging, dat China nog niet rijp was voor de republiek.

Waar echter de wil van een groot deel van het volk zoo luide had gesproken, daar heeft hij zich in het belang van het land tegen de invoering van den Republikeinschen regeeringsvorm toen niet verzet.

Het grootste bewijs, dat de natie hem ten zeerste vertrouwd is wel, dat de rust in dit groote Rijk pas is weer-gekeerd, nadat de man, die eerst de Republiek bestreden

O. C. L. VOSVELD,

Opticiën - Instrumentmaker.

Korte Poten 42 - Tel. 3957 - Den Haag.

Hoff. van H. M. de Koningin.

Hoff. van H. M. de Kon.-Moeder

had, erin had toegestemd op te treden als haar eerste president.

De onderstelling is, naar ik geloof, niet al te gewaagd, dat één der redenen, waarom Keizer Yuan-Shih-Kai erin heeft toegestemd, om de republiek, na slechts enkele jaren van bestaan, te doen overgaan in een Keizerrijk, is geweest, dat hij de overtuiging is toegedaan, door mij hiervoor reeds aangegeven.

Waar ik onwrikbaar geloof aan de groote toekomst van het Rijk van het Midden, daar hoop ik, dat wederom blijken zal, dat deze groote staatsman ook thans zijn krachten niet heeft overschat.

J. VAN HAAFTEN, oud-Commandant der
Ned. Gezantschapswacht te Peking.

's-Gravenhage, 2 Januari 1916.

Uit de O. I. Mail.

Door de verandering in den loop der mailbooten, ontvingen wij deze week geen Indische couranten. Moge de eerstvolgende mail ons geen ongunstiger berichten brengen omtrent de gevolgen der watervloeden, waaronder ook verschillende streken van Insulinde begin Dec. j.l. te lijden hadden.

Ook zien wij berichten tegemoet omtrent de z.g. „pest-reis” van G.-G. Idenburg door de Vorstenlanden. Er werd te Djodja een comité van ontvangst benoemd, doch in verband met de tijdsomstandigheden zou er niet veel feestbetoon zijn.

In Zuid-Kedoe bestaan plannen om een vereeniging tot verbetering van den veestapel in geheel Indië op te richten.

De vereeniging tot bevordering van den veeeteel in oud Zuid-Bagelen zal in December a.s. een vergadering houden ter bespreking van deze plannen en een geldloterij houden tot versterking van de middelen der vereeniging.

Bij gouv. besluit is aan de Oost-Javastoomtram-mij. concessie verleend voor den aanleg en de exploitatie van een binnen de gemeente Soerabaia gelegen net van tramwegen met elektrische beweegkracht met toepassing van bovengrondsche geleiding.

„Ons aller Beurs.”

Onder dezen titel schrijft Mr. D.s. een hoofdartikel in het „Soer. Hbl.” van 29 Nov. j.l., waarbij deze tot het besluit komt:

„Er is maar één voorwaarde, waaronder het gevaar van zilverovervloed zich in Holland zou kunnen verwezenlijken. Dat is, wanneer de Indische massa van deze munt, die zeker driemaal zoo groot is als de Hollandsche, zich naar Holland ging wenden. Ook dit leek onwaarschijnlijk, al was het alleen maar omdat Indië de laatste jaren, wel verre van zilver aan Nederland af te staan, het ervan verlost heeft. Toch zou het anders kunnen worden, nu twee dingen samenvallen: 1°. dat de wisselkoers Indië-Holland metaaluitvoer noodzakelijk maakt; 2°. dat men geen goud kan krijgen voor dezen uitvoer. Natuurlijk moet dan de wisselkoers zoo hoog stijgen, dat het rekening geeft om zelfs het zware zilver te verschepen. De koers is nog zoo hoog niet, maar nu blijkt, dat de machtige Javasche Bank hem niet meer in de hand heeft, is het toch niet geheel uitgesloten, dat hij zoover komt. Men trooste zich voorts niet met de gedachte, dat zilveruitvoer verboden is. We hebben nu wel gezien, wat er op 't gebied van clandestien vervoer gepresteerd kan worden.

Zeker, ook tegen dergelijke gebeurtenissen kent men in Holland maatregelen. Ingeval van nood is de Minister van Financiën gemachtigd om voor f 25 miljoen aan rijksdaalders te verkoopen. Maar een voordeelige transactie zal dit niet zijn. Tijdig regeeringswissels in Indië verkrijgbaar stellen is vrij wat goedkoop.”

Waterkracht bij het Danomeer in Bantam.

De terreinmetingen en permanente waarneming van het waterdebiet in de Tjipasangteneng, zooals de afvloeiing van de Dapo ter plaatse genoemd wordt, hebben regelmatig voortgang.

Voor de plaatsing van een stuwdam en prise d'eau is een geschikt punt gevonden. De voorloopig opgenomen ligging van ontvangbak en turbine-leidingen is minder bevredigend en wacht op de verdere resultaten der metingen, door den dienst der S. S. opname voor een eventuele hydro-electrische krachtvoorziening van het Bantamspoorwegnet.

„Totok en Indo.”

Over de uitvoering van dit stuk te Semarang schrijft men:

„Veel malen heb ik onze schouwburg goed gevuld gezien, Mevr. Van den Steen heeft meer dan een goed gevulde zaal gekregen.

Het is voorwaar geen gemakkelijke taak voor haar geweest om met genoemd stuk te Semarang te durven komen.

Ik geloof niet, dat er één in de zaal is geweest, die zich heeft behoeven te ergeren over het bespottelijk maken van den Indo. Het tegendeel is waar, het groote succes dat mevr. Van den Steen geogst heeft, heeft zij zeer zeker te danken aan het uitstekende spel van Herman en Cornelis. Zij gaven menigeen een kijkje in het leven der Indo's. Het hartelijk en spontaan gelach was dan ook volstrekt niet, omdat men het bespottelijk vond, maar omdat men het hier in Indië zoo vaak van nabij heeft gezien.”

Suriname.

„De West” van 21 December schrijft:

„Bauxiet-koorts. De bauxiet-koorts wordt epidemisch. Verschillende personen hebben vergunning tot onderzoek naar delfstoffen aangevraagd, in de hoop, de hand te leggen op bauxiet-houdend terrein en die voor duizenden guldens aan de American Bauxiet Company te verkoopen.

Men beweert, dat iemand dezer dagen van een neger in Para een terrein kocht voor f 8500, en dit een dag later aan genoemde Company verkocht voor f 15000.

Een zoet winstje, maar..... wat een domme neger!

* * *

In „De West” van denzelfden datum een uitvoerig verhaal van „een razzia aan de Marowijne.” Het gold de expeditie naar een eilandje bij de monding van de Grankreek, waar een zekere Rappel, geboortig van Guadeloupe en uit Cajenne ontvlucht, zich gevestigd en er een kleine rooversbende bijeen gebracht had.

Daar het nog niet vaststond, of dit eilandje aan Frankrijk of aan ons behoorde, werd er een Fransch-Nederlandsche expeditie uitgezonden om die rooversbende onschadelijk te maken. Deze trad toch hoe langer hoe drierster op; zij maakte de Marowijne onveilig, zoodat het zoowel bij de Fransche als bij de Hollandsche overheid klachten regende.

De expeditie, die voorzover zij van onze zijde werd uitgezonden, 1 December van Albina vertrok, had volkomen succes. Rappel vond er den dood bij, terwijl nog een zich voor Engelschman uitgevende George Finisterre gewond werd.

Deze werd naar het militaire hospitaal te Paramaribo gezonden.

Zijn de berichten juist, dan had Rappel heel wat op zijn kerfstok. „De Fransche commissaris had een déporté medegenomen, die verklaard had tegenwoordig te zijn geweest bij verschillende moorden door Rappel gepleegd. Zoo zou o. m. in 't begin van 1915 een oude man van ruim zeventig jaar door Rappel doodgeknuppeld zijn.

Op aanwijzing van dezen déporté werd op het eiland een graf geopend. Het was echter niet meer uit te maken, of het lijk daarin van een vermoord persoon was.

Daarna werden, op dezelfde aanwijzing, zes graven geopend aan den Hollandschen oever der Marowijne. In een daarvan werd een onthoofd lichaam aangetroffen. De afgeslagen kop lag naast het lichaam. Bij een ander lijk kon geconstateerd worden, dat de hersens waren ingeslagen. Aan de vier andere lijen konden geen sporen van geweld worden geconstateerd.”

* * *

Overzicht van de voornaamste uitvoeren in het loopend jaar, vergeleken met het vorig jaar:

		Januari tot Nov. 1915	1914
Balata	K.G.	182.984	661.232
Bacoven (versche)	bos	450	7.283
Idem (gedr.)	K.G.	90.970	45.210
Cacao	„	1.659.014	1.886.538
Goud ruw)	Gr.	1.113.520	527.508
Hout (rond of vierk.).....	M ³ .	1.029	1.574
Idem letter	K.G.	17.132	103.374
Huiden	„	36.330	51.635
Koffie	„	431.456	355.295
Koren	„	319.285	7.950
Rum of dram 50 pct.....	L	1.299.655	1.058.560
Suiker 1e pr.....	K.G.	10.207.834	10.363.189
Id. naproduct	„	293.945	556.870

* * *

In „Het Onderwijs” van 8 December een voortreffelijk artikel „Iets over de West-Indische dialecten”, van de hand van den Heer C. H. Kesler, vroeger op Curaçao bij het onderwijs werkzaam, thans leeraar aan de Hendrikschool te Paramaribo. Wij zouden gaarne het geheele artikel hier overnemen; daar onze plaatsruimte dit niet toelaat, doen wij er een enkelen greep uit, in de hoop dat „Neerlandia” het geheele artikel zal overnemen:

Na over het Papiamentsch op Curaçao te hebben gehandeld, vervolgt de schrijver:

„Geheel anders is het hier. Hier is Nederlandsch de taal, en als onze — wel is waar nog niet veeljarige — ervaring ons niet bedriegt, wordt Neger-Engelsch alleen door de lagere bevolking als omgangstaal gebedigd, terwijl een belangrijk percentage daarvan, al kan zij zich er niet vloeiend in uitdrukken, althans Nederlandsch verstaat. Nu moge het waar zijn, dat er wel eens bokken geschoten worden, die den geboren Hollander even doen glimlachen, maar zou die geboren Hollander denken, dat, als hij b.v. Fransch spreekt, hij ook zulke bokken niet maakt, die alleen geboren Franschen opvallen? Dit kan dus buiten beschouwing blijven; een feit is het, dat hier de meerderheid Nederlandsch spreekt of althans verstaat. En zooals wij boven zeiden, alleen door de lagere bevolking wordt het Neger-Engelsch als omgangstaal gebedigd, terwijl velen uit de beschaafde standen dit slechts onvolkomen kennen en niemand in gezelschap Neger-Engelsch zal gaan spreken, tenzij dan om een typisch gezegde even en passant te plaatsen.

Sterker nog, hier stelt men er een eer in Nederlander te zijn. Men is niet altijd tevreden met de wijze, waarop Suriname door Nederland behandeld wordt, maar men

De Haagsche Commissiebank

37-39 Prins Hendrikstraat - - - 's-Gravenhage.

Effecten - Coupons - Beleening

Prolongatie - Deposito - Cheques

Safe-Inrichting.

Middelbare School v. Handel en Administratie,

LAAN v. MEERDERVOORT 104 - 's-GRAVENHAGE.

EXTERNAAT en INTERNAAT.

AFD. A. **Bijzondere Middelbare Handelsschool** met als onderbouw eene H.B.S. met 3 j. cursus. Bij beschikking van Z. Exc. den Min. van Binnenl. Zaken **gelijkgesteld** met de openbare handelsscholen te Amsterdam, Rotterdam, etc.

AFD. B. **Bijzondere Hoogere Burgerschool met 5-jarigen cursus.** Eveneens officieel als zoodanig erkend.

De 1e en 2e klasse van de beide richtingen vallen samen, zoodat over de keuze Handelsschool of H.B.S. 5-j. c. eerst beslist behoeft te worden na het afloopen der 2e klasse.

De school wordt ook door Meisjes bezocht.

Prospectus en inlichtingen bij den Directeur

F. TIJMSTRA.

TIMMERS & FOEKENS

Laan van Meerdervoort 26

TEL. HAAG 8755.*

Effecten — Bankzaken

Informatie-Bureau voor
Indische Fondsen.

OPRUIMING

van

Blouses en Bontwerk

tot ZEER LAGE prijzen.

F. L. VAN BOMMEL

Prins Hendrikstraat 104

voelt zich toch door sterke banden aan het Moederland verbonden."

* * *

Onder den titel „Bij het graf van een groote Leider" schrijft „Suriname" van 21 December een zeer waardeerend artikel over den op 14 November j.l. overleden Booker Washington, „den leider en opvoeder, de Messias der negers in Amerika." Het slot van het artikel volge hier:

„Bij de groeve van dezen man, den Messias der negers, die evenals de Christus geen opstand maar liefde en verzoening predikte — past het een ieder, wien het bloed van Cham door de aderen vloeit, met weemoed het hoofd te buigen en een eeresalut aan zijne nagedachtenis te brengen — een saluut van bewondering en dankbaarheid.

Wel is waar heeft hij niet rechtstreeks gearbeid voor de negers en kleurlingen buiten Noord-Amerika — maar zijn arbeid komt allen ten goede.

Want dwaas is degene, die, wonende in een omgeving waar de haat en minachting voor het gekleurde ras geen vruchtbare bodem vindt, of die door hooger kruising meenende zich te kunnen onttrekken aan de gemeenschap van zijn kleurgenoeten, voorbij ziet dat de individueele neger of kleurling werkelijk en durend op gelijke rechten als elk ander ras in de wereld aanspraak zal kunnen doen gelden, alleen dan wanneer geheel zijn volk, geheel zijn ras opgeheven wordt.

Dat beoogde het werk van Booker Washington en in die richting zullen de mannen, die gereed staan de taak op te nemen, aan welke de dood hem ontrukte, voort arbeiden."

Curaçao.

De jongste „Curaçaosche Courant" van eind Nov. j.l. schrijft:

„In de laatste dagen hebben wij weer wat regen gehad. Hetgeen zeer welkom was voor degenen, die enkele weken geleden gezaaid hebben, maar aanvankelijk door het uitblijven van verdere buien hun hoop op een toekomstigen oogst bedreigd zagen.

Wel is door de laatste regen deze hoop weer herleeft en heeft men op sommige plaatsen nog kunnen naplanten, maar wanneer daarvan iets terecht moet komen, moeten er meer buien volgen."

En in de „Amigo" lezen wij: „We zijn nog ver van Maart en April, maar er moest toch al zoo iets te zien zijn van 't bouwland, wat een oogst deed verwachten. Heel veel is het echter nog niet. Over het algemeen staat de maïs niet hooger dan een hand; hier en daar is men pas aan 't planten.

Op Aruba is de toestand veel gunstiger; over een paar weken is daar de ellende geleden en hebben de menschen weer te eten en te drinken."

* * *

Onder de „Kerkelijke Berichten" vermeldt de Amigo:

Tot Algemeene Overste der Eerw. Zusters Franciscanessen, verbonden aan het R.K. Onderwijs in onze Kolonie, is benoemd de Weleerw. Soeur Superieure van het Pensionaat „Welgelegen": Soeur Marie Théodorique; tot Algemeene Overste der Eerw. Zusters Franciscanessen, verbonden aan de R.K. Ziekenverpleging op Curaçao is benoemd de Weleerw. Zuster Marie Josephine.

Op 19 Nov. herdacht de Eerw. fr. M. Radulphus, Directeur van het St. Thomascollege, den dag, dat Z. Eerw. vóór 25 jaar voet aan wal zette op Curaçao. De Fraters maakten van deze gelegenheid gebruik om hun beminden Directeur in intiem kring te huldigen.

* * *

Bij het einde van het schooljaar legden de volgende leerlingen van het St. Thomascollege met succes het eind-examen af in de vakken van den handscursus:

René Araugo, Ernest Martijn, Oswald Vidal en Augusto Vos.

Met gunstig gevolg hebben examen afgelegd: Mej. E. Asseburg, voor onderwijzers 4de klasse; Mej. A. C. A. v. d. Laar, voor Engelsch; Mej. I. F. Mejjas voor Fransch.

* * *

Bij de verkiezing van drie leden voor de Kamer van Koophandel en Nijverheid werden herkozen de heeren: H. J. Cohen Henriquez en G. A. Winkel, terwijl in de plaats van den heer My. C. Henriquez, die niet meer in aanmerking wilde komen, de heer D. de Marchena Jr. gekozen werd.

* * *

Onder het hoofd „Bovenwindsche Stemmen" lezen wij:

St. Eustatius, 3 Nov.

Dit jaar belooft een prachtig katoenjaar te worden. De jonge planten kregen eenige maanden geleden veel regen, schoten goed op en stonden daarna, toen er eenige warme dagen kwamen, spoedig in bloei. Terwijl er zoo nu en dan een buitje viel, zette zich de vrucht en de vroegste planten waren spoedig zoo ver, dat de knoppen reeds begonnen open te barsten. Er kwam toen van tijd tot tijd nog wat regen, waarom de katoen met zorg gepikt moest worden. Uitsluitend mannen werden voor dezen arbeid gebezigd.

De regen vlekt de katoen en vermindert veel van de waarde. De gevlekte en witte katoen moet dus gescheiden gehouden worden.

Toen kwamen er bijna twee maanden van droogte en daarenboven was er bijna geen wind. De katoenplanters hadden het juist zooals ze het wenschten, als was het volk over 't algemeen niet tevreden met het „mooie" weer, dat de jong geplante zoete aardappelen in den grond verdroogde. Ook Jams en Cassave ondergingen hetzelfde lot. Later werden deze vruchten opnieuw geplant en nu gaat het veel beter, al is de regen weer hoog noodig.

Gedurende deze maandenlange droogte hadden echter mannen, vrouwen en meisjes (helaas! ook kinderen), volop werk en in korten tijd werden duizenden ponden katoen geplukt.

Einde September kwam er een flinke regendag, waardoor 't plukken voor een paar dagen werd stopgezet. Vier weken lang was het toen weer heet en droog. Het katoenpikken ging weer onvermoeid voort.

Het belooft dus een prachtig katoenjaar te worden, vooral voor de Hollandsche Maatschappij, die, per geluk, heel vroeg geplant heeft. Maar er moet heel wat katoen verzonden worden om een flink batig saldo te verkrijgen.

WAT DE INLANDER ZEGT.

Een openlijke beschuldiging. Tjiptomangoenkoesoemo schrijft, hoe ongaarne hij er toe over is gegaan in de „Modjopait" de malversatiën te signaleeren, welke plaats gevonden hebben in de groote organisatie, de Sarikat Islam, omdat: 1e. de dieven, die gesignaleerd moesten worden, mede-Javanen waren; 2e. het Javaansche verenigingsleven daardoor in gevaar kon worden gebracht. Dat hij desniettemin door dien zuren appel heen heeft gebeten, geleid door de volgende overwegingen: 1o. de verwachtingen, gekoesterd van de S. I., zijn te hoog gespannen geweest. De vereniging is impotent gebleken, niet in staat om de noodige stuwkracht te leveren, ons volk te prikkelen tot meerdere energie en activiteit; 2e. een langer bestaan der vereniging kan slechts onder zeker voorbehoud voor ons volk vruchten afwerpen; 3e. onder dit voorbehoud te verstaan, dat andere beter voor hun taak berekende menschen de leiding op zich nemen.

Onze "strijd" — zoo gaat Tjipto voort — krijgt hierdoor een geheel ander karakter, is eigenlijk geen strijd; wij vertrappen eenvoudig een slang, die in zijn doodstrijd ons nog in het mollig gedeelte van onze partes posteriores beet, zeker in de meening, dat deze beet voor ons een doodelijke zou zijn. Wat heeft die slang echter buiten den waard gerekend! Wij zullen op bedoelden beet geen acht slaan en voortgaan het reptiel te vermorzelen. Eerst als de S. I. niet meer herbergt giftspuwende en uitziugende, kruipende monsters, kan met recht verwacht worden, dat de vereniging eenig resultaat zal kunnen boeken voor haar arbeid.

Laat ons nu den strijd tegen den „heer" Goenawan belichten, welken genoemd heerschap schijnt te hebben beschouwd als uiting van persoonlijke antipathie. Hij is echter te klein om tegen ons in het harnas te treden. Wij zouden ons onteerd achten, indien wij ooit met hem vriendschap hadden gesloten. Wij hebben hem gekend, zooals wij zooveel menschen kennen, doch vóórdat uit die kennismaking vriendschap kon groeien, heeft een daad van verraad zijnerzijds ons gewaarschuwd tegen zijn persoon. Dat de heer Goenawan zijn diefstal van f 66.000 gelijk stelde met de som, ons ter beschikking gesteld door het Tado-fonds om naar Holland te gaan, geeft blijk van zeer verwarde ideeën over het mijn en dijn. Wij kunnen schouderophalend zijn beweringen ten deze voorbijgaan. Wij blijven echter er op aandringen, dat de S. I.-leider van West-Java publiceere de rekening en verantwoording der dezen groote Afdeling der Vereeniging. Blijft hij in gebreke, omdat hij die rekening en verantwoording niet kan produceeren, dan zal de heer Goenawan ons niet kwalijk mogen nemen, zoo wij West-Java „opruien" om niet meer te storten bij de C. S. I. Wij weten wel, dat er straf op staat, wij beoelen op het delict „opruien", doch dat hebben wij er voor over..... Broeders, S. I.-mers van West-Java en de Buitenbezittingen, in het bijzonder van Sumatra, stort geen cent bij de C. S. I.! De man, die daar aan het hoofd staat is impotent, om uw levenslot dragelijker te maken. Met uw geld wordt eenvoudig mooi weer gespeeld; gij offert voor niets, stelt slechts zeker persoon in staat om te hertrouwen. Maakt uwe rekening op, en gaat dan na wat de zegeningen zijn, welke de S. I. u heeft gebracht. Immers geen. En weet ge waarom? Omdat uwe voormannen als raven stelen!

Een Kartini-school te Cheribon. Bratanegara, voorzitter, en Tjakra di Wirja, secretaris in het bestuur van de vereniging „Boedi Roekoen" te Karangampel, maken in de Sinar Djawa bekend, dat op initiatief van de Kandjeng njonjah, Resident te Cheribon, aldaar een Kartini-school zal worden opgericht voor de jongedochters, zoowel van ambtenaren als van particulieren. 't Is wel een bewijs, — schrijven zij — dat deze dame ons volk, onze vrouwen een goed hart toedraagt. Wij zijn haar daarvoor ten zeerste erkentelijk. Meer en meer komen wij tot het besef, dat wij onderwijs noodig hebben, zoowel voor de meisjes als voor de jongens. Dit is zeker als een teeken van vooruitgang te beschouwen. Raden Adjeng Kartini, zaliger nagedachtenis, heeft 't zoo goed gezegd, dat aan de opvoeding

In een klein, stil gezin (liberaal) is gelegenheid tot opname van eene Jongedame.

Liefst op den leeftijd van studie M. O. Brieven onder letter S. aan het Bur. van dit blad, Nobelstraat 20, Den Haag.

INSTITUUT „HAAGSCHE TEEKENCURSUS"
OPGERICHT 1906.
Gevestigd Galileïstraat 2a. - Den Haag.
Opleiding L. O. en M. O. Teekenen.
Onderwijs in Etsen, Schilderen en Kunstnijverheid.
Spreekuur: Dinsdag 7-9 n.m. en Vrijdag 2-3 n.m.
Directie: W. H. BIK.
J. VAANDRAGER.

Kleermakerij UNICUM

Hofspui 10 (5de Huis van af de Lange Poten.) DEN HAAG. - Tel. 4947

- CHEMISCH REINIGEN
 - REPAREREEN
 - KEEREN
 - VERMAKEN
 - MODERNISEEREN
 - OPNIEUW VOEREN
 - OPPERSEN
 - OPZETTEN van zijden revers
 - STOPPAGE (onzichtbaar stoppen)
 - van Dames en Heerenkleeding.
- Bijzonder geschoolde Uniformwerkers, te kl. D. en H. Coupeurs

UNICUM bepaald den prijs vooruit.
Alle werkzaamheden geschieden bij ons op eigen atelier.

Schill & Capadose
Hofstraat 17 's-Gravenhage

BANKIERS - KASSIERS.
ADMINISTRATIE VAN VERMOGENS.
SAFE-DEPOSIT.
OPEN EN GESLOTEN BEWAARNEMING.
DEPOSITO's, PROLONGATIES.
CHANGE.
ASSURANTIE. LEVENSVZERKERING.

C. HOYNG,
Spuistraat 20-22 Den Haag.
AMSTERDAM - UTRECHT.

Onze Geïllustreerde Catalogus is een uitstekende handleiding om zich op huishoudelijk gebied in te richten.

TAFELSERVIEZEN, GLASWERK, LEPELS
VORKEN, MESSEN, GASOLINELAMPEN.

Prijscourant gratis.

Adverteeren doet verkoopen.

van het meisje alles ten koste gelegd moet worden, omdat zij de moeder van het toekomstige geslacht is, de leidster van het kind.

Inl. verloskundige hulp. Onze tijd is in het teeken van den vooruitgang voor de Inlandsche maatschappij, schrijft de Pembrita Betawi, „Lain doeloë, lain sekarang”. Nieuwe ideeën breken baan. Niet alleen in de steden ziet men de ontwikkeling toenemen, maar ook in de kampongs en dessa's. Een goede zaak, waarover wij ons ten zeerste verheugen, is, dat meer en meer aandacht geschonken wordt aan de verloskunde, waarmee 't innig treurig gesteld is bij de Inlandsche bevolking. Op dit gebied moet met eere genoemd worden mevrouw Djarisah te Bandung. Zoodra heeft zij zich niet te dezer plaats als vroedvrouw gevestigd, of zij deed alle moeite om de vrouwelijke bevolking van dienst te zijn. De kracht en energie, die van haar uitgaat, mag menigeen ten voorbeeld gesteld worden. Hare geldelijke verdiensten waren in den beginne niet groot. Zij vond ook in den beginne geen medewerking bij haar eigen landgenooten, had tegen bijgeloof en vooroordeel te kampen, maar zij bleef helpen, waar zij kon, en heeft nu een inkomen, waar menigeen op jaloersch kan zijn, waardoor zij in staat is behoeftigen kosteloos te helpen. In een der rapporten der Mindere Welvaart-Commissie wordt dan ook met lof van haar arbeid en streven melding gemaakt. Nu heeft zij het plan gevormd een kliniek op te richten. Project en begroting zijn reeds gereed. Een stuk grond te Tjipaganti, ongeveer anderhalve paal van de hoofdplaats Bandung gelegen, is daarvoor uitgezocht. De kosten worden op plm. f 3000 geraamd. Het publiek zal zeker meewerken tot verwezenlijking van dit plan. Zoo noodig zal mevrouw Djarisah aan het Bestuur vergunning vragen voor dit doel een loterij te houden.

Gemengde Huwelijken. Toon Cacadores schrijft o.m. aan de Sinar Djawa: Reeds een paar malen heb ik in de bladen de volgende advertenties gelezen, van verlovings van Inlanders en Europeanen. Ie. R. A. Soehito met den heer..... (de naam is mij ontschoten) — 2e. de heer Burger en R. A. Kadilah, dochter van wijlen den Pangeran van Demak. Nu vraag ik mij zelf af: wanneer zullen wij een advertentie lezen van den volgende inhoud: „Verloofd: Kromodongso met mejuffrouw Peel, dochter van wijlen den heer Peel, in leven resident van Kombong.”?

De redactie teekent hierbij aan, dat bij den Allerhoogste alle dingen mogelijk zijn, en dat zoo iets als door den vrager voorgesteld, mettertijd zeker gebeuren kan.

WAT DE CHINEES VERTELT.

Drang naar 't Hollandsch. Het bestuur van de Tiong Hoa Hwe Koan te Padang besloot aan de school dezer Vereeniging aldaar een onderwijzeres aan te stellen voor het onderwijs in de Hollandsche taal. De Sinar Sumatra geeft nu ouders den raad, hunne aanvragen spoedig in te dienen, daar de school van zooveel meer nut zal zijn voor de Chineesche kinderen, vanwege dit samengaan van Europeesch en Chineesch onderwijs, dat 't storm zal loopen.

Beledigingen. Bovengenoemd blad ergert zich over den toon in de Hollandsche bladen, beleedigend voor de Inlanders, maar ook voor de Chinezen. Aangehaald wordt een verhaal in het Bat. N. bld. van een zeker Mahit, waarin een vischvangst beschreven wordt en de volgende uitdrukkingen aan het adres van de Chinezen gebedigd worden:

„de enkele schooierige Chinees”, — „het eerste stelletje gestaarte visschers”; — „een rijke Chinees, die best een strop kan verdragen”.

Men vraagt zich af — alzo de schrijver — of men hier met beschaafde menschen te maken heeft, dan wel met mindere militairen of matrozen, die niet als toerekenbaar zijn aan te merken? De toon in 't Bat. N. blad was vroeger, toen de heer Zaalberg hoofd-redacteur was, anders; het werd toen ook door vele Chinezen gelezen. Hoe is 't mogelijk, dat Mr. van Dijk, de tegenwoordige hoofdredacteur, die vele kennissen onder de Chinezen te Batavia heeft, zulke artikelen in zijn blad opneemt? Leest hij ze niet vooraf, of vindt hij 't goed? 't Is in elk geval onverantwoordelijk en 'tschaadt de goede verstandhouding, die er onder de verschillende rassen moet heerschen. 't Wordt tijd, dat krachtig tegen dergelijke uitingen van de Hollandsche pers wordt geageerd. Zoo eischt bovengenoemd blad.

Middel tot associatie. Ook de Djawa Tengah zegt, dat de eendracht tusschen de verschillende rassen in Indië bevorderd moet worden. En dan zou 't o. m. goed zijn, dat de door het Gouvern. voor de Inlanders opgerichte ambachtsscholen ook voor de Chinezen opengesteld werden. Want op deze scholen worden dan wederzijds betrekkingen aangeknoopt, die in het latere leven niet licht verbroken zullen worden. De Chinezen zullen er kundigheden opdoen, die hen meer geschikt voor het maatschappelijke leven zullen maken. Komende van deze scholen zullen zij bijv. terstond als teekenaar, of hoofd-mandoer op f 50 's maands geplaatst kunnen worden. Maar 't Gouvernément wil, naar 't schijnt, staatsbetrekkingen niet door Chinezen laten vervullen. In den tegenwoordigen tijd kunnen daartegen toch geen bezwaren gelden. De afschaffing van de pandhuis- en opiumpacht heeft aan een groot aantal Chinezen een middel van bestaan

ontnomen, terwijl de levenswijze duurder is geworden. Een onpartijdige Regeering, die het ernstig meent met de eensgezindheid onder de verschillende nationaliteiten, moet behalve andere middelen, ook bovengenoemd middel in toepassing brengen. Zoo meent het blad.

Een „Inzender” in de Perniagan schrijft, dat hij de mooie gebouwen van de opleidingsschool voor Inlandsche ambtenaren te Madioen gezien heeft en daarvoor vol bewondering is geweest. Hij vraagt zich echter af: wanneer het Gouvernément nu ook zulke gebouwen voor Chinezen en Europeanen zal oprichten. De hogere burgerscholen en de N.-I. artsenschool steken er z.i. leelijk bij af!

Geen samenwerking. Die aanvallen van de Europeesche bladen op de Inlanders — alzo de Bintang Soerabaja — hebben ook hun goede zijde gehad. Het moet erkend worden, dat de inlanders wakker geschud zijn; zij hebben van zich afgebeten; en de Regeering weet nu ook, dat, in geval van nood op de hulp der Inlandsche bevolking gerekend kan worden, als maar de onpartijdigheid en de rechtvaardigheid ook tegenover haar betracht wordt. 't Is zoo jammer, dat alleen de Inl. pers zich geroerd heeft en de Inl. ambtenaren hun mond gehouden hebben. 't Is of 't hun niets kan schelen, als zij maar lekker kunnen eten en drinken in hunne lustverblijven in bedwelmung van de geestrijke dranken en van de sembahs, waarmede zij bewierookt worden. Zoo lang zij nog een lageren rang bekleeden, doen zij meê aan de Jong-Javanenbeweging; maar zoodra zijn zij niet op de hoogste sporten van den ambtelijken ladder gekomen, of zij zijn hunne plichten vergeten en zuigen den kleinen man uit.

Een vraag. De Pewarta Soerabaja maakt melding van een vendutie, die kort geleden op een klein plaatsje in West Java ten huize van den assistent-resident plaats vond. Het ging er natuurlijk zeer geanimeerd toe. Een-schrijftafel kwam aan de beurt om verkocht te worden. De venduouder bood op: f 10, f 20, f 30, f 40, éénmaal, tweemaal, niemand meer? f 100 klinkt 't. 't Was de stem van den aspirant-controleur. Het publiek verstomde. Hoe is 't mogelijk, dacht en zeide men onder elkaar, om voor een gewone schrijftafel f 100 te bieden! Maar toen kwamen er anderen, die meer, tot f 120, boden, totdat de asp.-controleur, die blijkbaar niet voor hen wilde onderdoen, f 150 uitriep. Eénmaal, tweemaal, niemand meer, liet de venduouder nogmaals luide hooren. Driemaal! Voor den aspirant-controleur. — O, neen, haastte deze zich te antwoorden. De tafel is voor de afdeelingbank! Het publiek was wederom stom van verbazing.

Het huisje, behoorende bij de missigit van Demak, rechts van dit bedehuis, wordt nu bestemd tot berging van de kapok en kapas, waarmede door de afdeelingbank van Demak handel wordt gedreven. Het huisje is daarvoor in bruikleen afgestaan. Hoe nu, vraagt de schrijver in de Sinar Djawa, gij schriftgeleerden, zegt mij, of dit al of niet strijd is met den godsdienst? Zoo ja, komt er dan tegen op en geeft er de reden van, zoo ook, als dit niet in strijd met den godsdienst is, opdat er zekerheid kome in de onzekerheid, waarin de geloovigen verkeeren. Aangenaam zal 't ons zijn, mijnheer de hoofd-redacteur, indien U ons hieromtrent wilt inlichten. Deze antwoordt hierop, dat hij eerst den adviseur van de S. I. zal raadplegen.

Overbevolking. In Djokdja worden blijkbaar te veel kinderen geboren. In één week tijds werden, volgens de Pewarta Soerabaja, drie duizelingen te vondeling gelegd. In Frankrijk komt men daarentegen jonge mannen te kort. Is 't niet beter, vraagt de schrijver, dat de Djokdja'sche vrouwen, na hare bevalling, de zuigelingen naar Frankrijk opzenden, in plaats van ze op den straatweg weg te werpen? Een goed motief tot oprichting van een „witte” of „gele”-kruis-vereeniging, die zich ten doel stelt voor de verzending en bezorging van deze kinderen zorg te dragen.

Van Vreemde Koloniën.

Vrede?

Ons land stond de vorige week in 't teeken van Vrede. De Ford-expeditie brengt ons in die stemming. Een bericht van Japansche zijde, volgens welk Duitschland met een voorstel tot Rusland en Japan gekomen zou zijn bracht hen, die meer vastheid willen, ook eenige hoop. Montenegro voegt in zijn kleinheid daar een daad aan toe, wellicht van betekenis. 't Spijt ons, maar hoe gaarne, innig gaarne wij geloof in de Ford-Expeditie zouden willen stellen, het geloof wil niet komen. Wij hebben voorspellingen gehad uit alle voorspellende krachten tot ons gekomen. Uit de sterren was gelezen dat omtrent 25 Mei 1915 de beslissende dag zou vallen, dit was nader verbeterd in een aanwijzing, dat 't succes der centrale in de tweede helft van 1915 zou overgaan in een nederlaag, terwijl eerst Amerika en daarna ook Nederland dan in den krijg zouden worden betrokken. Aan de Ford-illusie kunnen wij niet veel meer geloof hechten dan aan dergelijke uitingen van eerlijk gelooven wat men hoopt. Om tot een vrede te komen is van 2 zaken één noodig. Of een partij moet zich overwonnen achten. Of een grondslag moet aangeboden worden, die aannemelijk kan zijn voor beide partijen, zonder dat de strijd uitgestreden is. Voor de eerste oplossing wordt de oorlog voortgezet. Wie de tweede oplossing wil, moet met een voorstel komen. Niet met zuchten, met verwijten, met beroep op hart en verstand is vrede te verkrijgen, daar kunnen de strijdenden niet naar luisteren als hun geen grondslag tot vergelijk wordt voorgelaten. Die grondslag behoort niet onbetwistbaar te zijn, maar hij moet vooreerst als geheel in ernst bespreekbaar wezen, voor alle deelnemenden in alle werelddeelen, en hij moet vervolgens niet den kiem voor een nieuwen oorlog in zich op-

BEËEDIGD EXPERT,
Inkoop van Oud-Indische Brillanten,
Paarlen, Juweelen, enz.

N. BLOM,
Nieuwe Heerengracht 25. Tel. Interc. 8320.
AMSTERDAM.

BROOD- EN BESCHUITFABRIEK
„DE OUDE VETTE HEN”
BIJ HET STADHUIS. TEL. HAAG 2480 en 2500.
LUNCHROOM
THEE-CONCERT

Kledingmagazijnen P. VAN DEN BRUL
AMSTERDAM
—
DEN HAAG
—
GRONINGEN
—
HOORN
—
LEEWARDEN
—
HILVERSUM.
ONZE GEMAAKTE
**HEEREN-, JONGEHEEREN-
en KINDERKLEEDING**
is BEKEND SOLIDE en munt
uit door Eleganten Pasvorm
en KEURIGE AFWERKING
Kleedermakerij van den eersten rang

HEINEKEN'S
Glazenwasscherij
STOOM JALOUZIEËN- EN ROLLUIKENFABRIEK

Fabriek van Geschilderde
: Gordijnen :
in meer dan 500 dessins
KLENUS' Stofzuigmachine

Hof- en Rijksleveranciers
'S-GRAVENHAGE
Kettingstraat No. 6 - Telefoon 2478

P. B. VAN MOORSEL & CO
Kerkplein 11-12, naast het Hoofdpstkantoor.
Torenstraat 5-6 - Telefoon 2898 - Den Haag
**Goedkoopst adres voor het geheel
of ged. installeren van woningen.**

sluiten. Wie dit kan aanbieden, geeft ons het geloof in zijn vredeszending; wie dit niet kan aanbieden, getuigt dat hij zelf niet weet hoe de chaos geordend zou moeten worden om nu tot vrede te kunnen komen.

Laat ons, om een voorbeeld te noemen, de berichten van den dag nemen. De stelling Sed-ul-Bahr is door de E. en Fr. prijs gegeven, de expeditie naar de Dardanellen is daarmede als een mislukking erkend. In Konstantinopel is dit feit gevierd op een wijze, die door geheel de Mohamedaansche wereld weerklink moet vinden.

De stelling der E. in Mesopotamië bij Koet-el-Amaa is door de T. ingesloten. Het is niet onmogelijk, dat de sterke bezetting tot overgave verplicht zal worden. Nieuw succes dan voor de T. Nieuwe versterking dan van het aanzien van den Grooten Heer in Stamboul.

Is het nu aan te nemen, dat E. en T. op dezen grondslag tot een vredesovereenkomst kunnen komen? T. de overwinnaar van 't oogeblik, zou eischen stellen, die voor E. gelijk zouden staan met het afstand doen van zijn overwicht in alle Mohamedaansche landen. Dit zal Gr. Br. niet kunnen doen, zoolang 't zich niet inderdaad verslagen acht. Hoe zeer men gruwet van 't oorlogsbedrijf, dit moet men toch voelen. En wie E. den raad zou geven, nu T. reeds als de overwinnaar te erkennen, zou hoogswaarschijnlijk een oorlog binnen 't Br. wereldrijk doen ontketenen en dus een slechte vredesapostel zijn.

Zoo zijn er tal van nevenvragen in de groote vraag. De oplossing kan niet verwacht worden van de op zich zelf sympathieke, maar louter bespiegelende redevoeringen, die het ingaan vermijden op de vragen, wier oplossing „de vrede” is, en wier oplossing alleen „de vrede” kan zijn.

De Koning van Montenegro heeft door vrede te durven vragen meer voor den terugkeer tot den algemeenen vrede gedaan dan de Ford-expeditie. En toch mag men hem, die ook 't eerst zich bij de strijdenden aansloot, geen vredesapostel noemen.

De nieuwe onderkoning van Britsch-Indië.

Mocht de Gouverneur-Generaal, die thans op 't punt staat zijn landvoogdschap van Nederlandsch-Indië neer te leggen, na als kapitein Oost-Indië te hebben verlaten, daar in de allerhoogste betrekking terugkeeren, de nieuw-aangewezen onderkoning van Britsch-Indië, lord Chelmsford zal een dergelijken overgang nog plotser volbrengen. Hij dient thans als kapitein in Indië en verruift deze nederige positie met die van lord Hardinge's vervanger. Maar legde de heer Idenburg tusschen zijn heengaan uit en terugkeer naar Indië een betekenisvolle parlementaire loopbaan, als Minister van Koloniën en Gouverneur van Suriname af, lord Chelmsford liet deze aan zijn kapiteinschap vooraf gaan. Hij was toch reeds Gouverneur van Queensland, later van New-South Wales.

Na zijn terugkeer uit Australië, nam hij, bij 't uitbreken van den oorlog dienst in een territoriaal bataljon, daar werd hij kapitein en zoo kwam hij in Indië. Zeker toch een eigenaardige promotie!

Bannelingen.

Na het uitbreken van den oorlog zag men in alle landen spionnen. Wie tot een der oorlogvoerende naties behoorde en buiten zijn land was, was verdacht, zelfs in de neutrale landen; zooveel te meer en te eer in een vijandelijk land. Werd tegenover de Duitschers in Britsch-Indië al dadelijk achterdocht getoond, weldra werd dit omgezet in zoodanig wantrouwen, dat de overheid meende al wie D. was te moeten afzonderen, ongeacht sekse of leeftijd. Van beide zijden ontstond de wensch om zoo niet langer in gedwongen verhouding bij elkaar te blijven. Een groot aantal der geïsoleerden behoorden tot de gezinnen der D. zending, wier stations talrijk over Azië verspreid zijn. Aangeknoopte onderhandelinen, om hen naar Europa te laten gaan, stuitte op de moeilijkheid der scheiding van den echtgenoot van zijn gezin, daar men geen weerbare mannen naar 't vaderland wilde laten terugkeeren. Ten slotte heeft het bestuur het tot een vergelijk weten te brengen, daar de Br. Ind. regering ook blijde was de kampen te kunnen opheffen.

Den 14en kwam de Golconda met 485 passagiers te Vlissingen aan, w.o. ongeveer 200 mannen en vrouwen, en 200 kinderen der Britsch-Indische zending. De meesten waren meer dan een jaar in kampen gevangen geweest, waar zij 't, volgens hun verklaring, vrij goed hadden gehad. Zij waren met een veel kleinere, zelfs te kleine boot naar Engeland overgebracht, zoodat de reis verre van aangenaam was geweest.

Na te Vlissingen door de Hollandsche zending onthaald en van warme kleding voorzien te zijn, reisden zij per trein naar Gobb door, om naar de Heimath terug te keeren.

Dit mag niet waar zijn!

Lord Bryce heeft van een hem bekend Armeniër, die uit Engeland was vertrokken om zijn landgenooten te helpen, het volgende telegram gekregen: „Erivan 10 Januari. Vluchtelingen, die juist uit Moesj aankomen, verklaren dat na afkondiging van amnestie door de regering, van 1500 Armeniërs uit Sassoen, die zich, gedwongen door hongersnood, in 't laatst van November aan de overheid hadden overgegeven, op bevel van den gouverneur van Moesj de mannen zijn vermoord, de vrouwen en kinderen in de Euphraat zijn verdronken.”

Wij zeggen dat dit niet waar mag zijn. De tegen de Armeniërs gepleegde gruwelen, zouden aan de waarheid niet behoeven te doen twifelen, maar pas nadat, door de verleende amnestie een verbetering te verwachten was, is deze herhaling toch moeilijk te gelooven. Door de breinen van vluchtelingen spelen soms wonderlijke fantasien, wij willen hoop koesteren dat een dergelijk spel van verhitte hersenen, van pas aan den angst ontsnapte overspannen wezens, hier voor werkelijkheid is gegeven.

Aan de Tigris.

Den 6en Januari rukte generaal Aylmer van Ali Gerbi, 80 K.M. van Koet-el-amara op, om te trachten de daar onder generaal Townshend ingesloten macht, te ontzetten. Deze had het daar erg te kwaad. De Turken omringden niet alleen de stellingen, maar waren meermalen tot aanvallen overgegaan, die moeilijk afgeslagen waren. Pogingen door het Br. I. leger gedaan om door uitvallen het kordon te verbreken, hadden geen succes gehad. Den 7en kwam generaal Aylmer bij Sjeich Said, op 40 K.M. van Koet-el-amara, in gevecht, met een, volgens zijn opgave, 3 divisiën sterke vijandelijke macht. Op den rechteroever van de Tigris greep generaal Kembal de verschanste T. positie aan. De hoofdaanval moest echter op den linkeroever geschieden. Hier overvleugelde en omvatte de T. echter den aanvaller, het kwam dien dag niet tot een beslissing. Den 8en kon Aylmer, door de vermoeidheid van zijn troepen niet verder.

Den 9en meldde hij dat de T. op den terugtocht waren, doch dat de vervolging, door zware regens, niet krachtig kon worden uitgevoerd. Dezelfde strijd heeft zich dezer dagen met denzelfden uitslag herhaald.

Een T. bericht spreekt daarentegen van een stuiten van de E. opmarsch.

De uitbreiding van de Japansche handelsvloot.

Door hun krachtige met goed overleg geleide inspanning hebben de Japansche stoomvaartmaatschappijen groot voordeel weten te behalen van de positie waarin de oorlog haar in 't verre oosten gebracht heeft. De D. handelsvloot raakte daar spoedig buiten mededinging. De Russ. maatschappijen kregen handen vol in de Oost- en Zwarte Zee. De Scandinavische en Nederlandsche ondernemers richtten hun aandacht meer naar 't westen. De handelsvloeten van de andere mogendheden gingen niet meer zoo ver van huis, of beperkten althans hun verre reizen.

Japan had scheepswerven, die sedert tien jaren onafgebroken bezig waren oorlogsschepen te vervaardigen. Deze waren reeds tot het aanmaken van handelschepen overgegaan en zetten dit nu met vergrooten ijver voort. Hierdoor kon de groote maatschappij Nippon Yusen Kaisha zich voegen naar de omstandigheden en deze aangrijpen tot vergroting van haar vaartgebied.

Zooals commandant G. Bourge in een artikel van la Dépêche Coloniale van 17 December opmerkt, bootste Japan bij deze ondernemingen Engeland en Duitschland te gelijk na. Van de E. nam het den zin voor de bouwwijze en de scheepsbouwkundige ontwikkeling over. Deze is niet op 't „kolossale” gericht. Maar voor de exploitatie wil het wel in het groote, in het omvangrijke gaan, waarvan de Japanner de uitkomsten heeft gezien bij de Hamburg-Amerika, de Norddeutscher Lloyd, de Hansa en de Sud Hamburg-Amerika. Deze bloeien onder de inspiratie van den D. keizer en zijn handels-admiraal, Herr Ballin, scherp tegen de Britsche belangen in.

De leiders der handelsbeweging, die van Japan uit de handel ter zee wil beheerschen, volgen dit voorbeeld. Zij zullen een blok vormen van de Nippon Yusen Kaisha, van de Toyo Kisen Kaisha en van de Osaka Shosen Kaisha. Voor de eerstgenoemden is de samenwerking reeds verkregen. De derde is op weg er zich bij aan te sluiten. Zij letten aandachtig op de gebeurtenissen en waar een leemte of een tekort ontstaat bejiveren zij zich daarin dadelijk te voorzien.

Zij hebben nog het voordeel getroffen, door de likwidatie van de Pacific Mail Steamship Co. de Amerikaanse vlag uit de Stille Oceaan te zien verdwijnen.

Zonder verwijl openen de 2 groote maatschappijen een dubbelen dienst om de wereld, een via Panama, een via Suez.

De Jap. regering hielp mee door de bepaling, dat elk in Japan vervaardigd schip, van minstens 3000 ton en 12 knopen vaart een subsidie zal genieten van 50 sen (f1.20) per 1000 mijlen, wanneer 't uitsluitend waren van Japanschen oorsprong vervoert. Met den onderdom van 't schip neemt het subsidie af, zoodat het ophoudt wanneer 't schip 14 jaren oud is.

Alle zeevaartdiensten zijn in 't laatste jaar uitgebreid. De regering volgt de beweging en steunt haar. Zoo heeft zij ook de fusie bevorderd van 3 kleine maatschappijen tot één, de Nanyo Kisen Kaisha, die een subsidie kreeg voor de instelling van den maandelijkschen dienst van Kobe over Moji, Manilla, Hongkong, Singapore, Batavia, Samarang, Soerabaja, terug over Saigon en Hongkong naar Kobe.

Een en ander herinnert aan den tijd van Nederlands grootheid ter zee; zou die herinnering voor de toekomst, voor het geloof in eigen kracht aan de Nederlandsche regering en aan den Nederlandschen ondernemingsgeest niet nieuwe, herboren ijver kunnen bijbrengen. 't Nederlandsche rijk in Oost-Azië is niet kleiner dan het Japansche. Waarom moet Nederland toezien, terwijl Japan handelt? Waarom moet geconstateerd worden, dat de Nederl. ondernemingsgeest niets doet in Indië, terwijl de Japansche wonderen weet te doen op denzelfden operatiebasis?

Wij hebben ons geen plaats trachten te veroveren langs vreedzamen weg in den Indischen Oceaan, wij hebben dit, zonder een poging tot mededinging, aan de Japanners overgelaten, wij hebben niet gelet op, niet gezocht naar elders aan te vullen leemten. Wat wij hierdoor te weinig hebben gedaan is niet gelijk te stellen met stilstand zonder meer, want wij hebben daardoor een grooten voorsprong gegeven aan de mededingende mogendheid, die in vooruitziende politiek Nederland's machteloosheid in de hand werkt en demonstreert; ja Nederland aan zijn eigen machteloosheid helpt gelooven. Ieder ziet dit, en niemand doet er iets tegen (behalve dat de ambtenaren trachten hun pensioen te verzekeren). Zou Nederland dan inderdaad niet groot meer willen, kunnen, durven zijn?

OOST- EN WEST-INDISCH LITERAATUUR-OVERZICHT.

Koloniaal Tijdschrift.

De Januari-afl. wordt geopend met beschouwingen van den controleur G. A. M. Hondius van Herwerden over de bestrijding van den roofoverval der Inlandsche bevolking in Ned.-Indië. De schr. is van meening, dat geen bepalingen, op agrarisch gebied in het algemeen vastgesteld, zóó slecht worden nageleefd als die betreffende de ontginning van woeste gronden door Inlanders, terwijl toch die bepalingen beoogen om de nadeelen, voortspruitende uit een ver om zich heengrijpenden roofoverval te keeren en den Inlandschen landbouw, het grondbezit en het sociale leven in betere banen te leiden.

Controleur W. E. Rappard schrijft over „Het Indisch budget van eeredienst”. Hij deelt mede, dat op de begroting voor 1916 een post voor eeredienst is uitgetrokken van f 892.819 (waarvan het allergrootste gedeelte dient voor de bezoldiging en reiskosten van de geestelijken en leeraren der protestantsche en roomsch-katholieke gezindten), en zegt, dat bij vergelijking met de aan de ambtenaren van andere takken van dienst toegekende geldelijke voordeelen, onmiddellijk de bijzondere bevoorrechtiging in de financiële positie der geestelijken in het oog springt. Terwijl bovendien van hen niet meer inspanning en verantwoordelijkheid wordt geëischt dan van zeer vele, in geldelijk opzicht minder beaalde ambtenaren.

Met een beroep op andere koloniserende mogendheden, betoogt schr., dat niet het gouvernement, doch de betrokkenen zelf de kerk materieel behooren te steunen. De Regering zal echter z.i. de Zending, wier moeitvolle arbeid reeds zooveel heeft bijgedragen tot ontwikkeling en beschaving van natuurvolken, haar moreelen en materielen steun niet mogen onthouden.

CONSERVEN - TIELEMAN & DROS

LEIDEN - HOLLAND.

Blikgroenten Visch, Vleeschwaren Soepen, Pickles, Jams

Leveranciers aan het Departement van Koloniën, Oorlog, Marine en aan de voornaamste Stoomvaartlijnen.

THE BERLITZSCHOOL OF LANGUAGES.

WELBEKEND - BU-ALLEN DIE MET VERLOF IN NEDERLAND VERTOEVEN

DE GELUK-ONDERWIS-IN
DUITSCH, ENGLISCH, FRANSCH, SPAANSCH, ITALIAANSCH.

LET OP HET JUUSTE ADRES DER ORIGINEELE BERLITZSCHOOL
OVER DE WAALSCH-KERK

58^a NOORDEINDE NIET-BOVEN-KRUL TEL: 2234

Verlofgangers!

Koopt geen Spreekmachine alvorens het beroemde merk

His Master's Voice

te hebben gehoord! Het is de eenige spreekmachine, die aan alle eischen van een volmaakt MUZIEK-INSTRUMENT voldoet. ZUIVERE, NATUURGETROUWE WEDERGAVE zonder dien onaangename neusklink, die het verouderde systeem van machines met saffernaald eigen is.

Onze Indische agenten hebben steeds groote voorraad machines en platen.

De prijzen der platen zijn in Indië dezelfde als in Holland en verkrijgbaar bij:

N.V. GRAMOPHONE MIJ. „HASSELBACH”

hoek Gang Passar Baroe/Gang Kleykamp,

BATAVIA.

GRAMOPHONE AGENCY,

38 Gembongan, SOERABAJA.

HUTTENBACH & Co., MEDAN, (Deli).

Oostk. v. SUMATRA & ATJEH.

THE AMERICAN IMPORT COMPANY

— 22a Amsterd. Veerkade, Den Haag. —

1ste Rotterdamse

Maatschappij van verzekering tegen ongevallen

Oudehavenkade n. 1. Plan C, Rotterdam.

Directie: P. R. MEES, J. BRUNSTING.

Individuele Ongevallenverzekering,

Automobielverzekering, Enz. Enz.

VRAAGT PROSPECTUS.

Hoofdvertegenwoordiger voor Ned. Oost-Indië

de Heer N. J. TAKKEN te Soerabaja.

VERKOOPHUIS

GR. HERTOGINNELAAN 103-105-107

VALERIUSSTRAAT DEN HAAG

- Tramhalte Lijn 3 -

□□□□□□□□□□□□□□□□

Eenig adres voor hen die zich goed

en voordelig van nieuwe of Tweede-

hands Meubelen willen voorzien. —

DAGELIJKS (ook des Zondags) GEOPEND

— van 10 tot 4 uur. —

Een volgend artikel van D. J. D. bevat belangrijke mededeelingen over de, door het Bestuur gesteunde, vereeniging Sedjo Oetomo te Poespo, welke coöperatieve Inlandsche vereeniging zich ten doel stelt de belangen der inlanders, die zich met de aardappelcultuur bezighouden, te behartigen.

De heer A. Mühlentfeldt artikel over „De Pers in Indië“; hij is van meening, dat de Europeesche pers (de uitzonderingen niet te na gesproken) meer er op uit is om in Indië haat en verbittering aan te kweken dan de Inlandsche, terwijl zoo vaak het omgekeerde beweerd wordt. De heer Walbeehm geeft een Naschrift op dit artikel, waarvan we vermoeden dat het tot veel geschrijf aanleiding zal geven.

Verder deelt de oud-resident G. J. Gonggrijp, naar aanleiding van een onlangs in het Vaderland verschenen artikel over ambtelijkheid en decentralisatie, het een en ander uit eigen ervaring mede van den remmenden invloed, welke van de centrale bureaux uitgaat.

Eindelijk bevat deze afl., behalve de gewone periodieke rubrieken, een stukje van E. over de Serawaische Zondvloed-legende.

Olifanten op Borneo.

In de N. R. Ct. van 14 dezer vindt men onder „Wetenschappelijke berichten“ het volgende (ondertekend H.): „Ik lees daar in een boek van Hugh Clifford (!) dat de frankiskaner monk John de Marignoli, een Italiaan, die in 1338 overland naar China reisde en over den Maleischen Archipel in 1346 of 1347 naar Europa terugkeerde, ook Brunei (Britsch Noord-Borneo) zou hebben aangedaan en „dat door vrouwen werd geregeerd; de koningin bezat een mooi paleis, waarvan de wanden behangen waren met historische schilderijen“. Ook maakt deze reiziger gewag van apen met menschengezichten, die in de bosschen werden aangetroffen en van „olifanten, die gebruikt werden, voornamelijk door de vrouwen“ (pag. 40).

Clifford zegt iets verder, dat toen Magellan in de 16de eeuw Brunei bezocht, „tamme olifanten er talrijk waren“ en dat „de bosschen van Noord-Borneo het eenige deel van 't eiland is, waar deze dieren thans nog in wilden staat rondloopen“.

Daar, naar ik meen, 't feit dat ook op Borneo olifanten worden gevonden, niet algemeen bekend is, vestig ik hierop de aandacht van belangstellenden“.

Wellicht geeft deze conclusie van H. ons aanleiding op dit stukje terug te komen in een volgend Koloniaal Weekblad.

Oudheidkundige Dienst in Ned.-Indië.

In het verslag over het derde kwartaal 1915 van den Oudheidkundige Dienst in Ned.-Indië, lezen we allereerst, dat den nog jeugdigen, voor de archaeologische wetenschap zoo veel belovenden chef van dien dienst, Dr. N. J. Krom, een verlof naar Nederland is verleend en dat de nog veel jeugdiger Dr. F. D. K. Bosch, als waarnemend chef van dien tak van dienst is opgetreden.

Verder bevat dit verslag o.m. een overzicht van den stand der oudheidkundige werkzaamheden in Atjeh, door J. J. de Vink en van de herstellingen aan de Tjandi's Tegawang en Soerawana, door P. J. Perquin.

Dr. Bosch maakt melding van een allermerkwaardigste vondst in Atjeh door den heer Vink, n.l. van een grafsteen voorzien van een Hindoe-inscriptie, een vondst welke de archaeologen zal doen watertanden!

Een nieuw Indisch Militair Tijdschrift.

Onder redactie van H. M. Luchsinger verscheen te Bandoeng het eerste nummer van een nieuw maandblad, getiteld „Orgaan der N.-I. Officiersvereeniging“.

Het voorloopig hoofdbestuur ontwikkelt in een „Voorwaarts“ zijn program; we lezen daarin o.m., dat het den wensch was van meer dan 500 officieren, om het tijdschrift op te richten.

De redacteur schrijft een artikel met het opschrift „Einde desepereert nimmer“, Jan Pieterszoon Coen's gevlugelde woorden, waarvan hij echter den juisten tekst blijkt niet te kennen.

Dit eerste Nr. met zijn varieerenden inhoud, maakt wel den indruk, dat het nieuwe periodiek zich een blijvende plaats zal weten te veroveren naast de reeds bestaande tijdschriften: Het orgaan der Indische Krijgskundige Vereeniging en het Indisch Militair Tijdschrift, welke zich nagenoeg uitsluitend met militaire vraagstukken bezighouden.

Weekblad voor Indië.

In No. 33 wijdt B., bij diens portret, een waardeerdend artikel aan de nagedachtenis van den onlangs overleden Dr. W. J. van Gorkom; zoo terecht zegt schr.: „Indië verloor hem op het oogenblik dat het hem het meest noodig had; vóórdat het vraagstuk der pestbestrijding te Solo opgelost is..... Moeilijk, wellicht in het geheel niet, zal hij te vervangen zijn“.

De heer Koot schrijft bijzonderheden over de onlangs geopende nieuwe Kartini-school te Madioen (met afb.). We lezen daarin o.a., dat twee bergenen, die bij de opening het woord voerden, in warme bewoordingen de nagedachtenis huldigden van Mr. C. Th. van Deventer. Immers hij was een der eersten, die met daden antwoordde op den kreet om hulp, door R. A. Kartini geuit. Onvermoeid leefte hij werkzaam, om voor inlandsche meisjes gelegenheid tot onderwijs te openen. Tot de dood hem van zijn taak wegreep.

Verder noteeren wij van dit Nr. een geill. stukje over „het noodweer op Java“ en het vervolg van Ofoei's scherpe „Penkrassen“.

Het Nederlandsche Zeewezen.

In het Nr. van 15 Januari maakt de heer J. Scheltema de Heere een bootreisje met zijn lezers naar de Molukken en Nieuw-Guinea, d.w.z. hij is voornemens zulks te doen. Van Semarang uitgaande, is hij thans eerst genaderd tot Soerabaja, van welke stad hij bijzonderheden mededeelt.

Inlandsche landbouwaangelegenheden.

In druk verscheen het „Beknopt Verslag van het verhandelde op de vergadering van de ambtenaren van den voorlichtingsdienst voor den inlandschen landbouw, gehouden op 28 en 29 Sept. 1915 te Bandoeng, onder voorzitterschap van den wnd. directeur van landbouw, nijverheid en handel, Dr. J. C. Koningsberger“.

Op deze, opgetwijfeld hoogst belangrijke „Voor den dienst“ bestemde publicatie, zij speciaal de aandacht gevestigd. In genoemde vergaderingen werden een aantal punten aan eene bespreking onderworpen, waarvan de volgende het meest uitvoerig behandeld werden.

I. De coöperatieve vereeniging en de andere associatievormen in ons recht (voordracht, ingeleid door Mr. Beguin).
II. Credietverschaffing aan den Inlandschen landbouwer.

III. De verbetering van de Inlandsche landbouwgewassen door middel van zaad- en selectie-tuinen.

IV. Eenige mededeelingen betreffende de bestrijding van den rijstboorder in verschillende gewesten.

V. Verstreken van gegevens ten behoeve van de landbouwstatistiek door de landbouwkundige ambtenaren.

VI. Grondverhuur door inlanders aan niet-inlanders.

VII. Uitkomsten van het onderzoek in zake de Mongso's.

VIII. Samenstelling en uitgave van werkjes voor de Inlandsche landbouwscholen.

Bijlage: Besprekingen met de Inlandsche bevolking over het oprichten van eene klapperoliefabriek op coöperatieven grondslag.

Berichten der Utrechtsche Zendingsvereeniging.

No. 1 van den nieuwen jaargang bevat een artikel van zendeling D. B. Starrenburg te Roon (Nieuw-Guinea), waaruit blijkt, welke moeilijkheden bij het geven van onderwijs aan primitieve volkeren, zijn te overwinnen. Zoo bijv. het rekenen, dat aan alle Papoesche leerlingen bijzonder veel inspanning kost.

(Dat het reizen op West-Guinea (of beter langs de eilanden aldaar) in een prauw lang niet gemakkelijk is, blijkt voorts uit een artikel van zendeling D. C. A. Bout te Fak Fak. Het reisverslag geeft het bestuur der Utr. Zend. Ver. aanleiding een beroep te doen op de vrijgevigheid harer leden: een flinke motorboot is noodig voor West-Nieuw-Guinea.

De Macedoniër.

Ds. D. Bakker te Djokjokarta, artikel in het Jan.-Nr. over „Zonde en genade bij het Mahomedanisme“.

Ds. K. Wielenga, te Pajeti (Soemba) geeft bijzonderheden over land en volk van Lakoka (gelegen ten noordwesten van het landschap Lewa op genoemd eiland).

In zijn rubriek „Uit mijn Camera“ geeft Ds. H. Dijkstra o.m. een overzicht van een lezing van den hulpprediker K. Krayer van Aalst, die 15 jaar op Ceram heeft gewerkt in het belang der zending en goed op de hoogte is van de zeden en gewoonten der Alfoeren van dat eiland.

De Indische Mercur.

Inhoud van No. 2: Kina. Verslag van de Gouv. Kina-onderneming te Tjinjroean (Bandoeng) over 1914, besproken door Prof. P. van der Wielen. — De reorganisatie van het proefstationswezen in Nederland, door Dr. D. J. Hissink (vervolg). — Proefnemingen aangaande groenbemesting, door Dr. A. van Bijlert. — Mededeeling van het laboratorium voor plantenziekten No. 17, door Dr. J. Westerdijk. — Grondbewerking voor de suikerrietcultuur door middel van springstoffen, door N. Marx. — Jaarverslag van de Handelsvereeniging te Medan (vervolg). — Inlandsche theecultuur in de Preanger. — Doel en werkwijze van het Centraal Rubberstation te Buitenzorg. — Kultuurberichten, zoomede de overige wekelijksche rubrieken.

Handboek voor Cultuur- en Handelsondernemingen.

Bij J. H. de Bussy te Amsterdam verscheen de 28e jaargang van het Handboek voor Cultuur- en Handelsondernemingen in Nederlandsch-Indië.

Wij wijzen er op dat in dit handboek o.m. een opgave voorkomt van instellingen en vereenigingen in Nederland, welke met Ned.-Indië in betrekking staan; het doel enz. der Vereeniging „Oost en West“ vindt men bijv. uitvoerig medegedeeld op blz. 1329.

Java tabak.

De heer Henri Dentz, makelaar in tabak te Amsterdam, geeft jaarlijks een werkje uit, waarvan thans de elfde jaargang het licht heeft gezien. De titel is: Java tabak. De productie, opbrengstprizen, eigenaren en importeurs. Statistisch en vergelijkend gerangschikt.

De ontwikkeling der politierechtspraak in Ned.-Indië.

De heer M. van Blerkom schreef een proefschrift over „De ontwikkeling van de politierechtspraak in Nederlandsch-Indië“, hetwelk een uitvoerige en met buitengewone zorg samengestelde studie is geworden. Aan het eigenlijke onderwerp wijdt de schrijver een drie-tal hoofdstukken, terwijl het vierde een beknopt overzicht bevat van de wetgeving in andere koloniën.

The Sarawak Museum Journal.

Van dit jonge tijdschrift verscheen een nieuwe afl. De meeste bijdragen daarin hebben betrekking op de plantkunde van Borneo; voorts vindt men er een artikel in van J. C. Moulton „An account of the various expeditions to Mt. Kinabalu“ (Br. Noord-Borneo) (met kaart), zoomede „Ethnological notes“ over verschillende Dajakstammen.

Leeszaal Heulstraat 17.

Opgave van dagbladen en tijdschriften, ter lezing liggend in de leeszaal van het Hoofdbestuur van „Oost en West“, Heulstraat 17, Den Haag, welke dagelijks, Zon- en feestdagen uitgezonderd, geopend is van 'smorgens 9—6 uur 's namiddags:

De Planter, De West, Suriname, De Surinaamsche Bode, Sumatrapost, Sumatrabode, De Padanger, De Sumatra Courant, Javabode, Bat. Nieuwsblad, Soer. Handelsblad, Nieuwe Soer. Courant, Deli Courant, Atjeh's Nieuws- en Advertentieblad, Preangerbode, Javasche Courant, De Locomotief, De Banier, Het Witte Kruisblad, De Nieuwe Vorstenlanden, De Hofstad, enz., benevens 20 diverse Maleische bladen en tijdschriften en tal van Brochures, Jaarverslagen, enz.

Verscheidene periodieken, waaronder:

Hou en trou, Vrede door Recht, De Stem van Indië, Tijdschrift voor economische geographie, Nederl. Zending-Genootschap, Indisch Genootschap, Weekblad voor den handelsdrijvenden en industrieelen middenstand, Exportblad, Cultura, Deutsche Kolonial Zeitung, Ned. Zendingbode, Weekblad voor Indië met Dames Weekblad, Insulinde, Deutsche Wochenzeitung für Niederland und Belgien, La Gazette de Hollande, Ned. Staatscourant, enz.

Leeszaal Laan van Meerdervoort 187.

Bat. Nieuwsblad; De Locomotief; Het Soer. Handelsblad; De Sumatra Post; De Sumatra Bode; Tjahaja Sumatra; De Ind. Mercur; Weekblad voor Indië; De Banier; De Ind. Gids; De vrouw in de XXe eeuw; Neerlandia; Bandera Wolanda; Koloniaal Tijdschrift; Vrede door Recht; Onze Vloot; Maandblad voor Vrouwenkiesrecht; Theosophisch Maandblad; Handelsberichten van het Min. van Landbouw; Korte ber. voor Landbouw, Nijverheid en Handel;

Publicaties v. h. Ned. Ind. Landbouw Syndicaat; Archief v. d. Suiker-Industrie in Ned. Indië; Korte verslagen van de Verg. der Tweede Kamer der Staten-Generaal; Brochures, enz. benevens een Bibliotheek.

Mededeelingen.

Van de Afdeling 's-Gravenhage:

TWEDE VOORDRACHT over „Onze taak en toekomst in Ned. Oost-Indië“, te houden door den Heer J. SIBINGA MULDER, op Vrijdag 21 Januari 1916, in de Familie Bioscoop, Prinsestraat, Den Haag, aanvangende 8 uur 's avonds.

Onderwerp: de groote volkscultuur op Java „de rijstbouw“ en de grootste Europeesche cultuur „de suikerindustrie“.

Ook deze voordracht zal worden geïllustreerd door bioscoopbeelden, waartoe de films welwillend worden afgestaan door het Koloniaal Instituut te Amsterdam.

Toegang tot de voordracht wordt uitsluitend verleend op vertoon van toegangskaarten, welke door leden van de Vereeniging, schriftelijk dan wel mondeling, kunnen worden aangevraagd bij den Secretaris, Laan van Meerdervoort 187 (van 10—12 en van 2—4 uur), welke aanvragen dienen te zijn ontvangen uiterlijk op 19 Januari 1916.

Aan één lid kunnen ten hoogste twee toegangskaarten worden verstrekt.

Aan houders van toegangskaarten, die verhinderd mochten worden naar de voordrachten te gaan, wordt beleefd het verzoek gedaan de kaarten weg te geven, dan wel aan den Secretaris terug te zenden.

Plaatsbespreking à f 0.10 per plaats gewenscht vanaf 17 Januari van 10—4 uren.

LEDEN of ABONNÉ's, die het Weekblad niet tijdig ontvangen, en hun, die VERHUIZEN, wordt verzocht hiervan bericht te zenden en het nummer van de adresstrook op te geven aan den Administrateur, Heulstraat 17, Den Haag, Tel. 4519.

MARTINUS NIJHOFF - UITGEVER - 'S-GRAVENHAGE

AMAZONE

door C. VOSMAER

8e druk. 1910. Kl. 8vo.

f 0.60;

in linnen f 0.90

Japansche Kunst

THEEHANDEL
THEESALON

Van Yeen & Co.
Plaats 33 - Tel. H. 2375

LUXE BROODFABRIEK PAUL C. KAISER

HOFLEVERANCIER

Verlangt Gij heerlijk croquant Brood, vraagt dan ons

FRANSCH BROOD
WEENER BROOD

Sigaren Ex- en Import-Maatschappij

voorh. L. LANGE.

Leverancier van Z.K.H. PRINS HENDRIK DER NEDERLANDEN
HERTOG VAN MECKLENBURG, ENZ.

Lange Voorhout 86. 's-Gravenhage.

Speciale verpakking voor de Tropen.

HOOGFIJNE LICHTRE BREMER SIGAREN
..... GEIMPORTEERDE HAVANA SIGAREN

Door adverteeren in dit blad moet de aandacht op Uwe Firma of Uwe branche gevestigd worden en blijven. Zij, die veronderstellen dat Reclame iets is, waarop dadelijk bezuinigd kan worden, bewijzen, dat zij de reclame niet van den goeden kant bezien.

WISBRUN & LIFFMANN.
 Veenestraat 35-37 - Tel. 2503. - Den Haag.
 DAMES MODEARTIKELEN.
 ZIJDEN STOFFEN, FLUWEELEN, KANTSTOFFEN.
 ALLE SOORTEN GARNEERINGEN, ENZ.
 BALARTIKELEN.

J. B. HEIJDEMAN,
 CONFISEUR - PATISSIER.
 Valeriusstraat 3, Tel. H. 7857.
 Speciaal adres
 Zoute Krakelingen.

G. J. R. VAN DER GAAG & ZOON
 GROENMARKT 27
 TELEPHOON No. 2512
 □ □ DROGERIEN :: :: CHEMICALIËN □ □
 □ DEPOT DER MEEST BEKENDE BINNEN- □ □
 □ EN BUITENLANDSCHE SPÉCIALITÉS □ □

Vereeniging OOST en WEST.
 Afdeling 'S-GRAVENHAGE.

Aan het Bureau **Laan van Meerdervoort 187**, zijn van 10-12 en van 2-4 uur (uitgezonderd Zaterdagsmiddags) inlichtingen te bekomen omtrent de volgende personen die werk zoeken voor:

- Muziek- en Zanglessen.
- Teeken- en Schilderlessen.
- Lessen in moderne talen.
- Fransche-, Duitsche- en Italiaansche Conversatielessen.
- Opleiding admittie examen H. B. S. en Gymnasium.
- Handwerklessen.
- Paedagogische adviezen
- Schrijf-, Kopiër- en Vertaalwerk.

- Lessen in Machineschrijven en Stenografie.
- Ademgymnastiek en hygiënisch spreken.
- Lessen aan spraakgebrekkigen.
- Dame als Hoofd — of hulp in de huishouding.
- Dame als Lectrice of Dame van gezelschap.
- Kinderjuffrouw in Indië.
- Indische massage en manicure, uitsluitend voor Dames en kinderen.

Deze inlichtingen zijn ook te verkrijgen op schriftelijke aanvraag bij den Secretaris der Commissie voor hulp aan werkzoekenden, den heer **J. A. SOETENS, Ieplaan 11.**

Aan bovengenoemd adres zijn ook inlichtingen te bekomen omtrent Families die zich belasten met de opvoeding van kinderen, omtrent hotels, pensions, inrichting, medische hulp, onderwijs enz.

Indische Dienstboden kunnen zich aangeven in **Laan van Meerdervoort 187** voor eene verandering van dienst, of een dienst bij een naar Indië terugkeerende familie; hetzij schriftelijk of mondeling; voor eene voorloopige opname tot het tijdstip van weder in dienst treden bestaat geen gelegenheid.

OPGAVE van Leden der Vereeniging „Oost en West”, die zich beschikbaar stellen voor het geven van privaattlessen in Indische talen.

A. H. J. G. WALBEEHM, van Lumeustr. 100, 's-Gravenhage,	{	Javaansch, Maleisch.
Mr. E. RIJKE, Witte Singel 46, Leiden	{	Javaansch, Maleisch, Madoereesch.
S. TAGOR, Inl. Veearts, Adriaanstraat 47bis, Utrecht,	{	Maleisch. Soendaneesch. Battaksch.

LEDEN, die in deze opgave opgenomen wenschen te worden, kunnen zich opgeven aan den Secretaris der Vereeniging, Heulstraat 17, 's-Gravenhage.

** Bij het INFORMATIE-BUREAU van de Vereeniging „Oost en West”, Heulstraat 17, Den Haag zijn de navolgende werkjes verkrijgbaar:

- a. Een Boekje over onze Oost voor hen, die er niet geweest zijn.
 door J. H. en H. B.
 Prijs: 1 exemplaar f 0.10. 50 ex. f 2.30.
 voor Departementen en Leden der „Maatschappij tot Nut van het Algemeen” f 2.20 per 50 ex., plus 25 cent voor frankeerkosten.
- b. Onze Oost II. Iets over den Inlander en zijn Zieleleven.
 door T. J. BEZEMER.
 Prijs: 1 exemplaar 5 cent. 50 ex. f 2.—;
 voor Departementen en Leden der „Maatschappij tot Nut van het Algemeen” f 1.55 per 50 ex., plus 25 cent voor frankeerkosten.

** Bij het INFORMATIE-BUREAU van de Vereeniging „Oost en West”, Heulstraat 17, de Firma **MARTINUS NIJHOFF**, Lange Voorhout 9, Den Haag, en andere Boekhandelaren zijn verkrijgbaar:

- a. Onze West:
 - I. De Kolonie Suriname, door REMAN Irüs; Prijs per exemplaar f 0.25 en f 0.03 frankeerkosten
 - II. De Kolonie Curaçao, door M. VICTOR ZWIJSEN, Oud-Rector van het Colegio „Santo Tomás” te Curaçao. Prijs per exemplaar f 0.25 en f 0.03 frankeerkosten
- b. Staats- en partic. betrekkingen in onze Overzeesche Bezittingen; Werkkring en Vooruitzichten.
 - No. I. De Bestuursambtenaren in Nederlandsch-Indië. Prijs: f 0.25 per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.
 - No. II. De Geëmployeerde bij de Javasuiker-Industrie. Prijs: f 0.20 per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.
 - No. III. De Rechterlijke Ambtenaar in Nederlandsch-Indië. Prijs: f 0.15 per exemplaar en f 0.01 frankeerkosten.
 - No. IV. De Ingenieur in Nederlandsch-Indië. Prijs: f 0.40 per exemplaar en f 0.03 frankeerkosten.
 - No. V. De Ambtenaar bij het Boschwezen in Nederlandsch-Indië. Prijs: f 0.20 per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.
 - No. VI. De Ambtenaar bij het Onderwijs in Nederlandsch-Indië. Prijs: f 0.25 per exemplaar en f 0.03 frankeerkosten.
 - No. VII. De Vooruitzichten van den Nederlandschen arts in Nederlandsch-Indië. Prijs: f 0.25 per exemplaar en f 0.03 frankeerkosten.
 - No. VIII. De Ambtenaar bij den dienst der in- en uitvoerrechten en accijnzen in N.-Indië. Prijs: f 0.20 per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.
 - No. IX. De Ambtenaar bij de Gouvernements-Marine in Nederlandsch-Indië. Prijs: f 0.20 per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

THE KING VEILIGHEIDS-VULPENHOUDER met gouden pen en schroefdop. In elke richting te dragen zonder lekken.
 MET VULLER EN CLIPS f 4.—
J. MEEUSSEN & ZOON - Den Haag - Korte Poten 32

Vleugels, Piano's Kunstspel-Piano's, Orgels
 Verhuur PIANO's van f 5.— p. mnd of f 50.— p. j. af. VLEUGELS „ f 8.— „ „ „ f 80.— „ „
 REPARATIE - STEMMEN - RUIL.
 Afdeling Gebruikte Instrumenten.
 Speciale Inrichting voor het gereedmaken voor de TROPEN.
GOOSEN & SWAGERMAN
 DEN HAAG - BOEKHORSTSTRAAT 149

Groote Uitverkoop bij **E. VAN DER HORST, BURG WAL 8 DEN HAAG.**
 Maandag 24 Januari.
 Aangekocht te Parijs een buitengewone partij van de nieuwste goederen voor de helft der gewone prijzen.
 DAMES, vraagt te zien: Eponge de Paris, Shantung Chinois (zeldzaam in Nederland), Circa 20.000 coupons Zijde in gestreept en schots, Velvet en Wollen Stoffen.
 Alle goederen, niet naar genoegen zijnde, worden gaarne omgeruild.

A. KOGELS & ZOON
 Prinsestraat 52-56 - Tel. 2825. - Den Haag.
 Nieuwste modellen **LINCOLN SHOES**
 Suede, zwart of gekleurd Glacé en Lak.
 Wekelijkse verzending naar de Tropen.
 Vraagt onze volledige Catalogus.

Drukkerij ten Hagen levert tegen billijken prijs drukwerk, dat aan bijzondere eischen voldoet.

Huishoudelijke-
en Keuken-Artikelen.
Kolen- en Gasfornuizen.

FRANS VAN WIJK & ZONEN
24 VLAMINGSTRAAT - DEN HAAG
TELEFOON 773.

Baden en Geysers.
Gas- en Elec. Ornamenten
Haarden en Kachels.

RUYS' Handelsvereniging
Amsterdam - Rotterdam - Den Haag - Groningen

„Multiplex Hammond Schrijfmachine”

Moderne Kantoormachines - Stalen Meubelen

Prinsestraat 27 ----- Telefoon 2804

Vleeschhouwerij en Spekslagerij
GEBR. DE RIDDER,

Valeriusstraat hoek Dunklerstraat. - Den Haag.

Tel. Interc. 2648.

Specialiteit in fijne soorten Worst- en Vleeschwaren.

EIGEN SANITAIRE KOELINRICHTING.

VRAAGT WONINGGIDS

van het Bouw- en Woningbureau

FIRMA SCHIPPERS,

'S-GRAVENHAGE

STATIONSWEG 26.

Gratis inlichtingen worden verstrekt van alle te huur en te koop zijnde perceelen.

UITGAVE van de N.V. Boekdrukkerij v.h. Firma T. C. B. TEN HAGEN
en bij alle Boekhandelaren verkrijgbaar:

GEILLUSTREERD

Nederlandsch Conservenboek

VOLLEDIGE HANDLEIDING

VOOR

H.H. Conservenfabrikanten, Restaurateurs en Koks,

ALSMEDE VOOR

Particulier gebruik

DOOR

LEONARD G. BOL.

Prijs: ingenaaid f 2.40
gebonden - 2.90

Brengt een bezoek aan BOEATAN

: Magazijnen van INDISCHE KUNSTNIJVERHEID :

S. J. ROTTEVEEL,
GALILEISTRAAT 58 hoek Boeklaan,

beveelt zich aan voor levering van alles
op het gebied van

Koloniale Waren - Comestibles.

TELEFOON 3197.

MAISON MEIJER

Trompstraat 73, bij de Laan van Meerdervoort.

TELEFOON 4050. CUISINIER. TELEFOON 4050.

Levering van Dejeuners, Diners en Soupers.
Koude en Warme Schotels met bijlevering van
Zilver, Servies (naar keuze), enz. enz.

Levering dagelijksche DINERS aan huis vanaf f 0.85.

J. v. MOORSEL

Schoolstraat 27 - Den Haag - Tel. 2014

EERSTE HUIS

in: Stoffen, Mouselines en Witte
Goederen. :: Stalen op aanvraag.

VESTIGT U IN ARNHEM OF OMSTREKEN

VELP — STEEG — ELLECOM — DIJEN — OOSTERBEEK — HEELSUM — RENKUM.

Inlichtingen gratis Bureau V. V. V. Stationsplein 15, ARNHEM en bij de Secretarissen der verschillende V. V.'s.

GEBR. ALES,

Prins Hendrikstr. 86, Tel. 5169, Den Haag

SPECIALITEIT IN WITTE GOEDEREN.
COMPLETE UITZETTEN.

RIPPEN

Pianohandel

PIET HEINSTR. 42
ELANDSTRAAT 17.

Tel. 4683.

Verhuren Stemmen

VAN SEVENTER & PALUDANUS
KLEERMAKERIJ

Heerengracht 38 - Telefoon 4214

Draagt onze reclame

COLBERT-COSTUUM

naar maat van f 35.—

Diverse dessins prima Engelsche Stoffen - Solide bewerking.